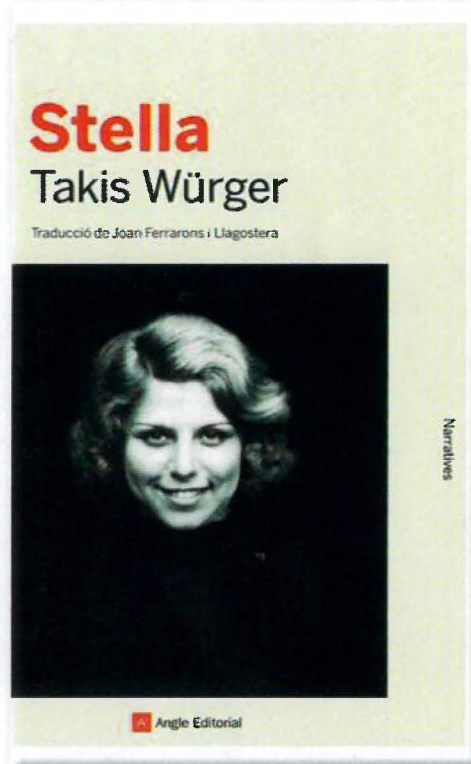

L'enigmàtica Stella

La novel·la *Stella*, de Takis Würger és, sobretot, el retrat d'una dona enigmàtica en un context bèl·lic, en un Berlín on els dirigents nazis s'afanyen a fer desaparèixer els jueus. És una obra de vigor oscil·lant, organitzada per escenes de molta economia verbal, més fixada en les imatges, i a vegades en els diàlegs, que no pas a acariciar el lector amb el vellut de les paraules. Un esforç de contenció es nota a cada escena, a cada pàgina. En les pàgines finals hi ha un bell paràgraf evocant una història que hauria pogut ser i no va passar mai.

Intel·lectualment hi veig un *tour de force* entre la imaginació i la documentació. Intueixo que la imaginació és superior a la documentació. Takis Würger fonamenta la seua novel·la en el realisme dels documents dels jutjats alemanys cap a 1942. Cada capítol apareix falcats per una cita manllevada del món judicial: relacions de delacions de jueus durant l'any 1942, jueus que són transportats als camps d'extermini, o desapareguts. De primer no es comprèn; després va prenent coherència, cap al desenllaç, també falcats per una minibiografia de la protagonista, l'estranya i bombollejant Stella. Les altres falques són més generals, quasi d'hemeroteca: les ombres d'aquell temps es mostren per una mena de recordatori de dates, i de pensaments dels propagandistes del Reich, sobretot Gobbels. És una tècnica de representació, que recorda el Berlín de la Se-

↓
EL QUE LI DÓNA FORÇA, EL REALISME I LA VERACITAT DOCUMENTAL, LI ESTRANGULA L'ÀNIMA, LA INVENCIO

guna Guerra Mundial amb més profunditat que no pas una descripció minuciosa.

El que li dóna força, el realisme i la veracitat documental, li estrangula l'ànima, la invenció. Ara, hi ha escenes d'una gran potència, d'una evocació fulgurant, però no tenen seguida. Quan Stella apareix fascinant com un somni en una nit de

Berlín la novel·la puja com un tap de cava en la nit d'una festa.

Es poden subratllar dos grans personatges en aquesta història: el Fritz i l'Stella Goldschlag; Doberkke, un vigilant d'una presó, és un secundari formidable. I Tristan és un secundari que forma part d'un triangle ambigu.

L'espai és fabulosament meravellós: el Berlín de 1942, amb una arrencada brillant en la infància de Fritz, per treure's el barret.

Potser el que meravella és la manera despreocupada (Fritz és suís, disposa de molts diners) de viure de tots dos un gran amor en una ciutat com el Berlín de 1942, en guerra. Saltar-se els raonaments, per exemple, és una manera de viure altrament. Les ampolles de xampany, i les tavernes –gran escena de la taverna on els soldats s'emborratxen i canten abans d'anar al front l'endemà– són poderoses. El que sacseja són

dues escenes molt vibrants: una en la infància, el pare que reclama la veritat; i una en la maduresa: el que poden fer els que manen.

L'assumpte racial és expressat amb nuesa. Els personatges com Stella o Tristan, de natura d'anguila, també. Traduïda bellament per Joan Ferrarons, no és una novel·la qualsevol: et sedueix.